

Tema 09: L'organització política i territorial d'Espanya i de Catalunya.**1. El sistema democràtic espanyol.****1.1 Espanya, un "Regne Democràtic"**

Espanya és un "Regne Democràtic" fonamentat en el constitucionalisme i en el parlamentarisme.

Una democràcia constitucional.

La mort de Franco l'any 1975 va significar la fi d'un regim dictatorial i va obrir a Espanya un període de transició política que va dur finalment a la implantació d'un Estat social i democràtic de dret, plasmat en la Constitució de 1978.

La Constitució és la llei fonamental de l'Estat: recull les normes que regulen el govern d'Espanya i garanteix els drets individuals i col·lectius de totes les espanyoles.

La constitució espanyola estableix que la sobirania nacional resideix en el poble espanyol, cosa que significa que el poder és en mans de tota la ciutadania major de 18 anys (sufragi universal), fins i tot d'aquells que resideixen fora del país però conserven la nacionalitat espanyola (un ciutadà, un vot).

A Espanya la participació democràtica és per mitjà de les eleccions de representants polítics en les diverses institucions de l'administració pública d'àmbit europeu, estatal, autonòmic i municipal.

Una democràcia parlamentària.

Espanya és una monarquia parlamentària, cosa que significa que el cap de l'Estat és el Rei, però el Parlament és d'on emanen tant les lleis com el Govern; això vol dir que el rei regna, però no governa.

El Rei és el símbol de l'Estat i el representa dins del país i en les relacions internacionals, modera el funcionament de les institucions de l'Estat i s'ha de tenir en tot a les normes que estableix la Constitució Espanyola. El Rei també és el comandament suprem de l'exèrcit.

1.2. La divisió de poders.

Un dels principis bàsics de la democràcia espanyola reconegut a la Constitució de 1978 és la divisió de poders (executiu, legislatiu i judicial) per assegurar que cap poder no podrà abusar de les seves competències.

El poder legislatiu.

A Espanya el Parlament, que fa la funció legislativa, rep el nom de Corts Generals. Aquestes estan integrades per dues cambres: el Congrés dels Diputats i el Senat.

El Congrés dels Diputats (Cambra Baixa):

Reuneix els representants dels ciutadans. Discuteix, aprova, deroga les lleis i aprova els pressupostos generals de l'Estat.

Els seus membres són escollits per sufragi universal cada quatre anys, mitjançant eleccions legislatives. A aquestes eleccions hi poden participar tots els partits polítics, que es disputen els 350 escons de què consta el Congrés.

La circumscripció electoral és la província. Cada província espanyola elegeix un mínim de dos diputats (1 Ceuta i 1 Melilla) més els 248 restants es distribueixen proporcionalment a la població que tingui.

Segons l'actual llei electoral, després del recompte de vots els escons són adjudicats en funció dels vots obtinguts per cada partit, en una proporció que afavoreix aquells que han rebut major nombre de vots i perjudica els partits poc votats, aquest [sistema proporcional](#) és la [lleï d'Hondt](#). Hi ha altres models d'assignació d'escons com el [sistema majoritari](#) (Estats Units, França).

A banda de l'aplicació de la llei d'Hondt, el model electoral espanyol realitzat dues distorsions més:

- Tots aquells partits que no hagin obtingut un mínim el 3% de tots els vots emesos queden descartats d'entrada.
- El valor de l'escó (nombre de vots necessaris per sortir elegit) no val el mateix a totes les províncies, així per exemple si agafem les eleccions del 2008, Barcelona amb un cens electoral de 4.027.998 persones va escollir 31 diputats, el sistema proporcional espanyol (escon segons votants) va donar un diputat per cada 129.255 vots, mentre que Guadalajara amb un cens de 179.538 persones, escollia 3 diputats, cada diputat va ser escollit per 25.648 vots.

Si realment s'apliqués un sistema proporcional, on cada vot valgués el mateix, i s'eliminés la correcció de la llei d'Hondt, els resultats de les eleccions serien bastant diferents.

El Senat (Cambra Alta).

És una cambra de representació territorial, la seva funció principal és la de revisar les propostes legislatives que han passat pel Congrés de Diputats. Pot modificar o vetar el contingut de les lleis, però al final és el Congrés el qui les aprova definitivament. També està facultat per autoritzar o denegar la ratificació dels tractats internacionals.

La seva composició no és fixa, varia a l'alça o a la baixa, en canviar el nombre d'habitants de les distintes comunitats autònomes. Actualment (eleccions 2015) està format per 266 senadors, 208 són escollits directament pels ciutadans i 58 designats per les Comunitats Autònomes (cada Comunitat Autònoma designa un senador, i un altre per cada milió d'habitants del territori autònom).

A cada província s'elegeixen quatre senadors, a les províncies insulars (Gran Canaria, Tenerife i Mallorca) els hi toquen tres senadors, i un per cadascuna de les menors (Menorca, Eivissa-Formentera, Fuerteventura, La Gomera, El Hierro, Lanzarote i La Palma, Ceuta i Melilla escullen dos senadors cadascuna.

El poder executiu:

El poder executiu és el Govern, format pel President (escollit pel Parlament, normalment correspon al líder del partit més votat) i els ministres tenen el poder executiu. Dirigeixen la

política de l'Estat, administren els recursos i estableixen la defensa nacional i les relacions exteriors, a banda executen lleis i promulguen decrets.

L'executiu ha de retre comptes davant el Congrés de Diputats de la seva acció de govern, i se li pot demanar explicacions a través d'interpel·lacions i preguntes. En cas extrem es pot plantejar una moció de censura (procediment que ha de tenir la majoria absoluta dels diputats i que ha d'incloure una candidatura a la presidència), es diferencia de la moció de confiança en el fet que aquesta és presentada pel president del govern, que té la potestat de dissoldre les corts i de convocar eleccions.

El poder judicial:

És el màxim òrgan n'és el Consell General del Poder Judicial (CGPJ), sota el qual resten tots els jutjats i tribunals del país. Està format per un president (nomenat pel Rei a proposta del CGPJ) i 20 jutges (designats per les Corts). Subordina en l'exercici de les seves funcions; les sales del Govern del Tribunal Suprem, l'Audiència Nacional i els Tribunals Superiors de Justícia, així com els presidents dels tribunals i les audiències, els jutges degans, les juntes de jutges i als mateixos jutges.

La seva funció principal és garantir la independència dels jutges en l'exercici de les seves funcions.

Tribunal Constitucional:

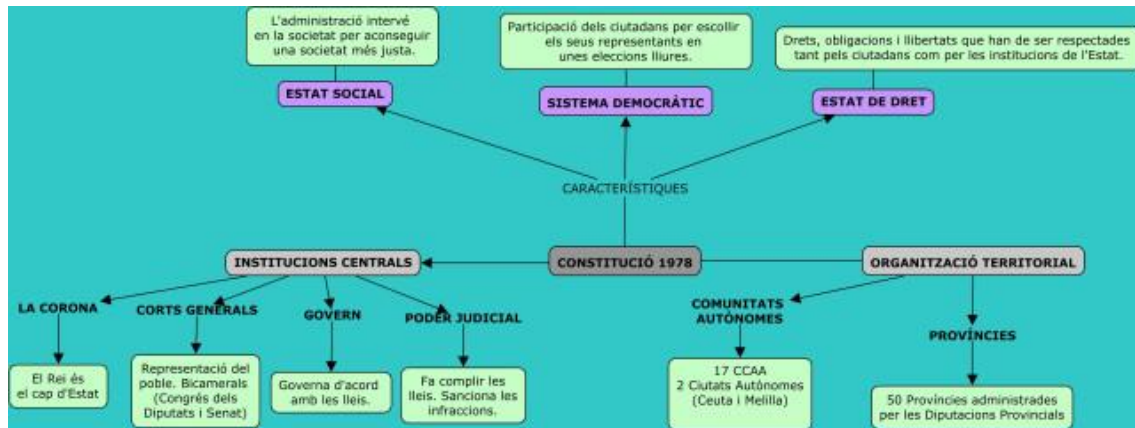
El Tribunal Constitucional està integrat per dotze membres nomenats pel Rei a proposta de les Corts Generals (quatre el Congrés i quatre el Senat), dos el Govern i dos el CGPJ. La principal funció és la vigilància de la constitucionalitat de les lleis, els decrets i qualsevol norma emesa en el territori de l'Estat.

Defensor del poble:

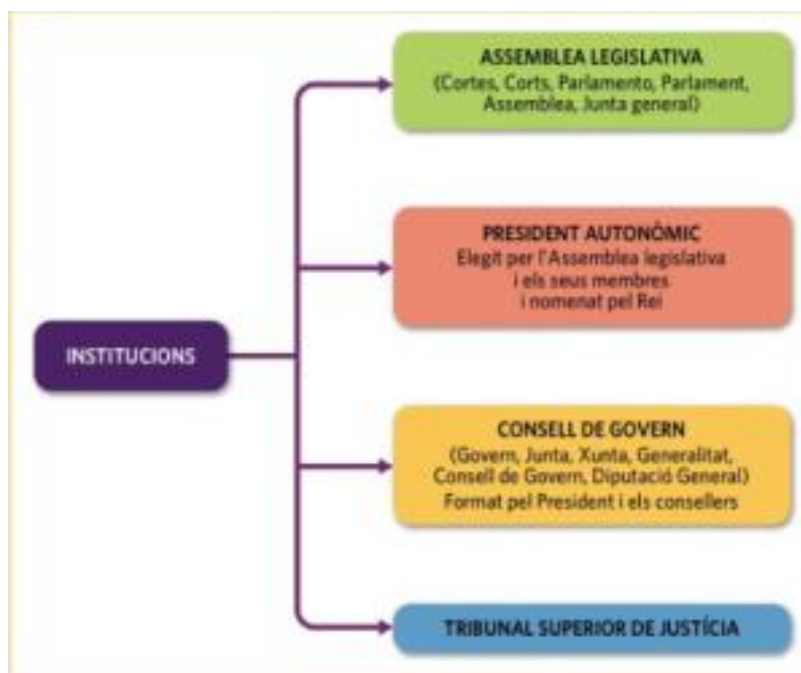
És la institució designada per les Corts amb l'objectiu de defensar i protegir els drets fonamentals i les llibertats públiques de la ciutadania davant l'Administració Pública. Una de les seves principals activitats és la vetllar pels interessos generals amb objectivitat i amb plena submissió al dret i la llei.

2. L'organització territorial de l'Estat Espanyol.

La **Constitució de 1978** (títol VIII) estableix que l'Estat espanyol està organitzat territorialment en comunitats autònomes, províncies i municipis. A més, algunes comunitats s'organitzen en comarques. Totes aquestes entitats gaudeixen de certs graus d'autonomia per a la gestió dels seus interessos, fruit de la **delegació de sobirania** que els donen les **Corts Generals** per mitjà d'estatuts i lleis específiques que n'especifiquen les respectives competències.

2.1. Les comunitats autònomes.

Institucions de les CCAA. Font: Geografia Batxillerat. Vicens Vives. 2016

Espanya es defineix com un **estat unitari no centralista**, establint la possibilitat que les nacionalitats i les regions disposin del **principi d'autonomia**. En virtut d'aquest principi l'Estat està format per 17 CC.AA. i les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla, cadascuna amb certa capacitat d'autogovern, amb autonomia administrativa i legislativa (ordenació del territori i urbanisme, agricultura, ramaderia i pesca en aigües interiors, explotació forestal, medi ambient, patrimoni monumental, turisme, esports, assistència social, sanitat i higiene ...).

La Constitució reconeix com a **norma institucional bàsica** de cada comunitat autònoma els diferents **estatuts d'autonomia** (1979 s'aproven el del País Basc i Catalunya i fins al 1983 la resta. Ceuta i Melilla el 1995), i l'Estat els hi dona empara jurídica, admetent la col·laboració entre CC.AA., però no així la seva federació, amb excepció de Navarra i el País Basc. Tanmateix la Constitució (Article 158) preveu un **fons de compensació territorial**, un instrument de la política regional espanyola per a finançar inversions públiques i transferències de capital a comunitats autònomes endarrerides per a combatre els desequilibris regionals i dur a la pràctica el principi de solidaritat interterritorial establert en la Constitució de 1978.

Les **competències transferides** (delegació de sobirania) de les Corts poden ser:

- **Plenes:** com l'organització de l'autogovern, la sanitat i l'educació.
- **Compartides amb l'Estat,** com l'administració de justícia, la legislació laboral i la gestió de les infraestructures viàries.

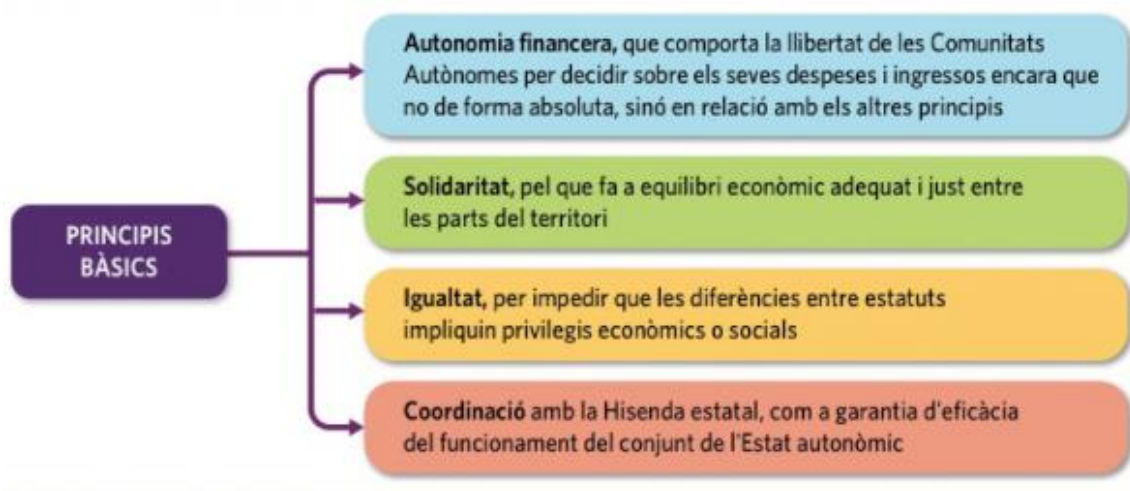
En funció de les diferents transferències, cadascuna de les CC.A. té reconeguda una certa capacitat d'autogovern amb autonomia administrativa i legislativa en diferents àmbits, tots ells reconeguts per la Constitució (ordenació del territori, urbanisme, agricultura, ramaderia, pesca, aigües territorials, explotació forestal, medi ambient, patrimoni, turisme, esports, assistència social, sanitat i higiene ...).

Per tal de poder dur a terme les competències transferides, es va crear un **sistema de finançament**. Espanya té dos models de finançament de les CCAA:

- **El règim foral** (País Basc i Navarra).
- **El règim comú** (la resta de comunitats).
- Canàries, Ceuta i Melilla tenen un tracte especial.

L'evolució d'Espanya a escala demogràfica va fer necessari reformular el model de finançament i el **2009 es va signar un acord d'un nou model** entre el Govern Central i les comunitats autònomes en règim comú. Els aspectes més destacables d'aquest nou model es basa en:

- La igualtat dels serveis públics fonamentals.
- Major convergència de les CCAA.
- Sistema financer més dinàmic i estable.
- Recursos addicionals que l'Estat aportaria de manera gradual.

Finançament autonòmic. Font: Batxillerat. Vicens Vives. 2016

El principi d'**autonomia financera** es va veure limitat per una **Llei orgànica d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera** (Llei orgànica 2/2012) aprovada el 27 d'abril de 2012 que partia d'una normativa comunitària per fer front a la crisi financera del sistema que havia esclatat el 2007. Prèviament el PP i el PSOE s'hi havien afanyat modificant (2011) l'article 135 de la Constitució introduint limitacions sobre despeses i ingressos públics. Resumint una estratègia que va consolidar a partir d'aquell moment una política clarament neoliberal a la UE i a Espanya,

abraçada amb entusiasme pels dos partits dominants de l'escenari polític espanyol i pels governs de moltes comunitats autònomes, entre elles Catalunya (Llei catalana d'estabilitat pressupostària de 17 de maig de 2012), prioritzant el creixement econòmic per damunt de les necessitats socials.

El resultat final d'aquest procés el coneixem bé, si, per exemple, es produeix un conflicte entre pagar pensions o els tractaments mèdics de la sanitat pública i pagar els titulars del deute públic, cal donar preferència a aquests en detriment dels pensionistes o els malalts. L'ordre de pagament és clara: primer es paga als titulars del deute públic, després als proveïdors i finalment es cobreix la despesa pública de serveis.

Institucions autonòmiques (poder legislatiu i executiu):

- **Assemblea o parlament:** on s'aproven les lleis i els pressupostos, controla l'acció de govern.
- **Presidència autonòmica:** representa a la Comunitat Autònoma, forma part del govern i el dirigeix. És elegit pel parlament autonòmic i nomenat pel Rei.
- **Govern:** format pel president i els consellers, executa i fa complir les lleis aprovades pel parlament.

Cap comunitat disposa d'una organització judicial pròpia, sinó que comparteix el **poder judicial únic de l'Estat espanyol**. Així i tot, existeixen certes competències administratives en l'àmbit judicial (règim personal dels funcionaris al servei de l'Adm. de Justícia i els mitjans i els recursos materials i econòmics). A més l'assemblea legislativa de cada comunitat participa en el nomenament d'una tercera part dels membres de la **Sala del Civil i del Penal del Tribunal Superior de Justícia** respectiu.

2.2. Poder local:

- **Les províncies:** són agrupacions de municipis amb personalitat jurídica pròpia (el seu origen es remunta a l'organització feta per [Javier de Burgos](#) – secretari de foment sota la Regència de Maria Cristina). La seva modificació és competència de l'Estat i ha de ser aprovada per les Corts Generals mitjançant una **lleï orgànica**. El seu òrgan de govern és la diputació.

Funcions:

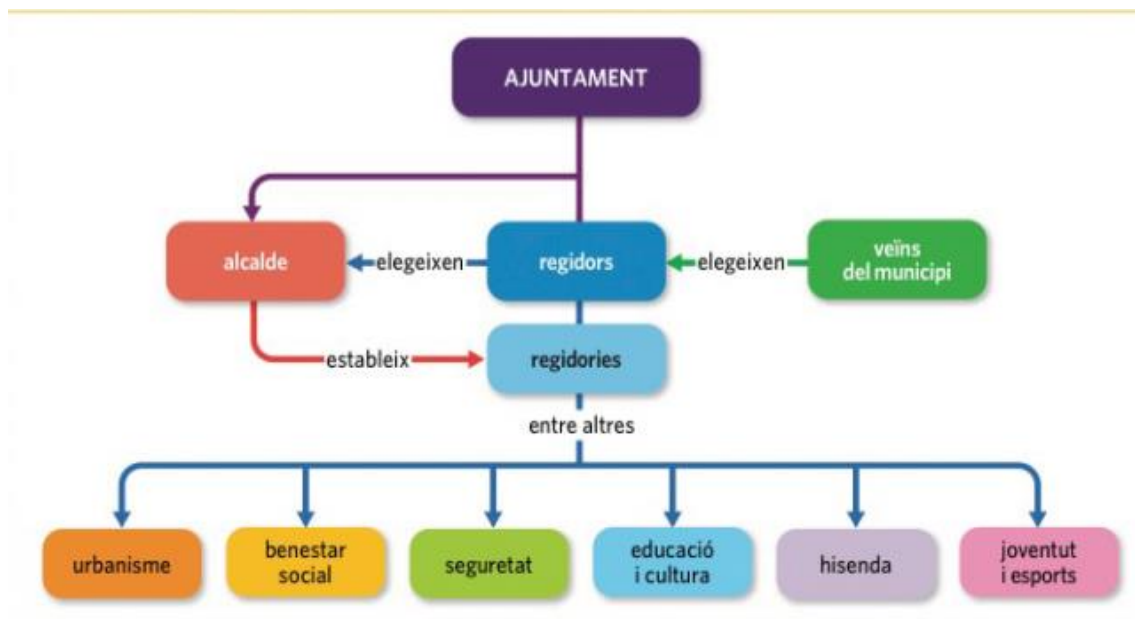
Circumscripció electoral de l'Estat (els diputats i els senadors s'elegeixen per cada província).

Divisió territorial de l'administració perifèrica de l'Estat (representada pel subdelegat del govern), on es concreten totes les actuacions d'aquest (recaptació d'impostos, organització del trànsit, educació, sanitat ...).

Entitat de l'administració local de més alt rang, que té com a funció la de cooperar amb els municipis a través de les diputacions provincials. Els diputats de les diputacions s'elegeixen entre els regidors electes dels municipis, mentre que el president és elegit pels diputats electes.

- **Els municipis (ens locals):** segons l'INE el 2018 hi havia 8.124 municipis. Són les unitats territorials i administratives més elementals i l'**ajuntament** és l'òrgan de govern i gestió municipal. El poder local s'elegeix un cop cada quatre anys, votant a diferents partits polítics dels quals sorgeixen els regidors, i aquests al seu torn elegeixen l'**alcalde** per

votació. Les seves competències estan regulades per la **Llei de Règim Local** (1985), reformada el 2013, segons el principi d'**estabilitat pressupostària**. La creació o eliminació de municipis és competència de cada Comunitat Autònoma.

El govern municipal. Font: Geografia Batxillerat. Vicens Vives. 2016

Competències: prestació de serveis i dotació d'equipaments (recollida de residus, urbanisme, organització del transport públic, provisió d'escoles o guarderies). Per tal de fer front a les seves obligacions poden recollir tributs propis (IBI, brossa, circulació) i la cessió de part dels impostos recaptats per l'Estat i les CC.AA., en funció de les seves necessitats i la seva població.

A banda dels serveis bàsics anteriors, en funció de la seva població els municipis han de proporcionar als ciutadans:

Més de 5.000 habitants: els serveis bàsics més: parc públic, biblioteca pública, mercat i tractament de residus.

Més de 20.000 habitants: els serveis anteriors més: protecció civil, serveis socials, prevenció i extinció d'incendis, instal·lacions esportives públiques i escorxador.

Més de 50.000 habitants: els serveis anteriors més: transport urbà, transport adaptat i protecció del medi ambient.

- **Altres unitats territorials:** la Constitució permet a les CC.AA. diverses formes d'organització territorial interna:
 - **Comunitats autònomes insulars:** illes Balears i Canàries amb organismes administratius propis (consells insulars i *cabildos* respectivament). A les illes balears Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera són consells i a Canàries El Hierro, Fuerteventura, Gran Canaria, La Palma, Gomera, Lanzarote, Fuerteventura i La Gomera *cabildos*.
 - **Comarques:** Catalunya, Aragó, Galícia i Cantàbria, disposen d'aquesta divisió territorial pròpia.

- **Diputacions forals:** al País Basc i Navarra cada província, com a territori històric reconegut té una diputació foral, amb àmplies competències (impostos, urbanisme, serveis socials). Per tant hi ha quatre diputacions forals: Àlaba, Guipúscoa, Bilbao i Navarra.
- **Mancomunitats:** agrupacions de municipis que gestionen serveis comuns (recollida de residus, serveis culturals, depuració d'aigües ...). Normalment es tracta d'ajuntaments amb menys de 5.000 habitants que d'una altra manera no podrien fer front a les despeses ordinàries.
- **Àrees metropolitanes:** entitats locals integrades per municipis de grans aglomeracions urbanes, amb vinculacions econòmiques i socials que fan necessària la planificació i coordinació de serveis, obres ... Com Madrid, Barcelona, València, Sevilla ...
- **Parròquies:** a les zones rurals de Galícia i Astúries agrupa aldees i caserius dispersos. Normalment un municipi o *concello* agrupa una o més d'una parròquia.
- **Partits judicials:** administració de justícia que agrupa a un o més d'un municipi d'una mateixa província o que limiten entre ells.
- **Cap de partit judicial:** ubicat en el municipi més gran on es troba el jutjat de primera instància o més d'un. A la resta de municipis del partit judicial hi ha un jutjat de pau.

3. L'organització política i territorial de Catalunya

El model d'organització política català actual cal resseguir-lo en tres moments:

Estatut de 1932: durant la Segona República Espanyola (1931-39) la Constitució de 1931 va reconèixer un govern autonòmic per Catalunya, la Generalitat, que va aprovar l'Estatut de 1932. L'Estatut definia Catalunya com una regió autònoma dins de l'Estat espanyol, considerava el castellà i el català idiomes oficials i concedia plenes competències en dret civil català i règim administratiu.

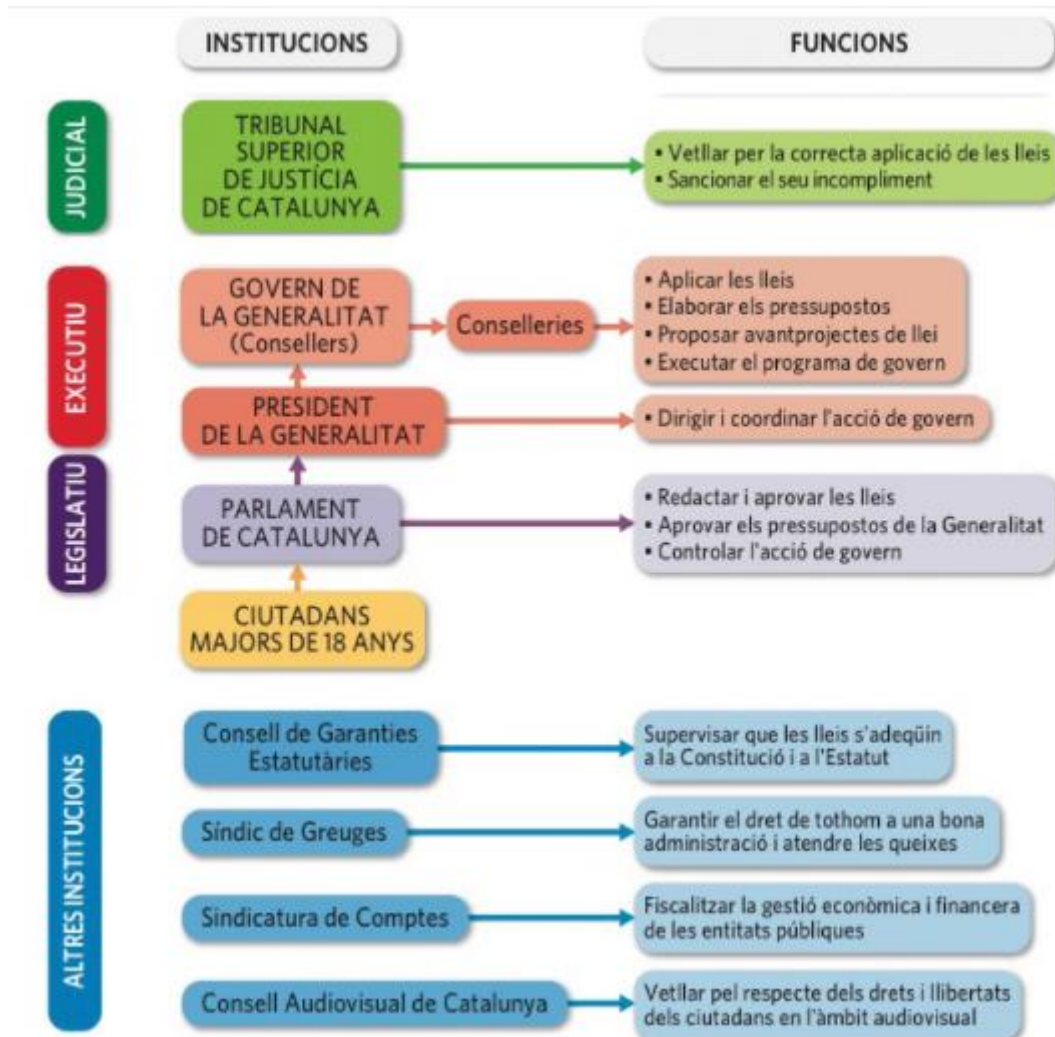
Estatut de 1979: amb la transició política i gràcies a les pressions de l'Assemblea de Parlamentaris Catalans (1977) fou aprovat un estatut, que reconeixia Catalunya com una nacionalitat i a la Generalitat com una institució política d'autogovern. El català, juntament amb el castellà, adquiria caràcter d'idioma oficial. L'Estatut dotava a la Generalitat d'àmplies competències.

Reforma estatutària del 2003. El nou estatut va ser aprovat el 2006, però el Partit Popular va fer un recurs d'inconstitucionalitat que finalment va ser aprovat pel Tribunal Constitucional (28/06/2010), malgrat la sentència del constitucional l'Estatut del 2006, amb retallades, segueix vigent en espera de la resolució dels recursos presentats per la Generalitat. Tot i així l'Estatut va patir dues retallades importants en la seva tramitació a Corts (2006) sota el govern de Rodríguez Zapatero:

- El **concepte de nació**, relegat al [Preàmbul de l'Estatut](#), sense validesa jurídica, mentre [l'article 1](#) segueix definint Catalunya com a una nacionalitat
- I el **finançament**, que va quedar resolt amb una [negociació entre Rodríguez Zapatero i aleshores el líder de l'oposició a Catalunya Artur Mas](#) (del 33% al 50% de l'IRPF; del 40% al 58% dels impostos especials; i del 35% al 50% de l'IVA).

L'any 2010 el Tribunal Constitucional va retallar 14 articles i 27 van ser reinterpretats, en el que s'ha definit des de Catalunya com un atac a la sobirania del poble català.

Institucions de l'autogovern de Catalunya:

Institucions de Catalunya. Font: Geografia Batxillerat. Vicens Vives. 2016

- **Parlament:** té la funció legislativa, aprova els pressupostos i controla i impulsa l'activitat política i de govern.
- **President de la Generalitat: (*)** elegit pel Parlament i nomenat pel Rei, exerceix funcions representatives i governatives. És la representació més alta de la Generalitat i l'ordinària de l'Estat a Catalunya. Manté relacions amb altres institucions estatals i amb la resta de les comunitats autònomes. Convoca les eleccions al Parlament de Catalunya. És el responsable del
- **Consell Executiu: (**)** estableix les directrius generals de l'acció de govern i coordina el programa legislatiu. El nombre de departaments o conselleries varia en funció de les necessitats de cada legislatura.
- **Consell Consultiu:** substituït pel Consell de Garanties Estatutàries el 2009 (Estatut del 2006). Es pronuncia sobre l'adequació a l'Estatut i a la Constitució de la normativa amb rang de Llei de la Generalitat de Catalunya.

- **Sindicatura de comptes:** òrgan fiscalitzador extern dels comptes, de la gestió econòmica i del control d'eficiència de la Generalitat, dels ens locals i de la resta del sector públic de Catalunya.
- **Sindicatura de greuges:** té la funció d'atendre les queixes de totes les persones que es troben desamparades davant l'actuació o la manca d'actuació de les administracions. Vetlla pel bon funcionament de l'Administració de la Generalitat i dels ens locals de Catalunya, com ara els ajuntaments, les diputacions o els consells comarcals.

[*] [**] Les pàgines web de presidència de la Generalitat i del Consell Executiu (govern) van ser desactivades en virtut de l'aplicació de l'[article 155 de la Constitució Espanyola](#) (intervenció de l'autonomia catalana) el dimarts 31 d'octubre del 2017.

Competències de la Generalitat (Estatut del 2006): la Constitució espanyola estableix els principis sobre els quals s'atribueixen a les comunitats autònomes una sèrie de competències, és a dir poders d'actuació normativa i executiva, que permetin el seu autogovern.

- **Competències exclusives:** la Generalitat disposa de tota la capacitat de decisió.
 - Organització institucions d'autogovern.
 - Desenvolupament del Dret català.
 - Cultura.
 - Patrimoni històric, artístic, monumental, arquitectònic, arqueològic i científic.
 - Arxius, biblioteques i museus...
 - Administració local.
 - Urbanisme, ordenació del territori, obres públiques, carreteres, ferrocarrils, ports i aeroports.
 - Turisme.
 - Explotació dels recursos hidràulics.
 - Cambres de comerç, indústria i navegació i de la propietat.
 - Benestar social.
 - Joventut.
 - Esports i lleure.
 - ...
- **Competències compartides (concurrents):** la Generalitat i l'Estat disposen de les mateixes funcions (ensenyament, sanitat, energia i mines, medi ambient, espais naturals ...)
- **Competències executives** (notaria, registres públics, propietat intel·lectual i industrial, protecció de dades, sistema penitenciari ...).

Per dur a terme totes aquestes competències, **la Generalitat disposa de taxes i impostos propis**, pot emetre **deute públic** i accedir a **crèdits**, però fonamentalment el seu pressupost procedeix de les **transferències que li cedeix l'Estat** en funció dels serveis i de les competències que li han estat traspassades.

Malgrat el comentat abans, cal matisar que ens trobem en uns moments excepcionals i que en aquest moment, l'autonomia financera de la Generalitat és inexistent. El [19 de setembre del 2017](#), gràcies a la Llei d'estabilitat pressupostària del 2012, el Ministeri d'Hisenda va passar a intervenir les finances de la Generalitat.

Posem en context la situació. Les competències financeres de la Generalitat i les transferències de l'Estat ja s'havien vist compromeses arran de la crisi econòmica (2007) i de la legislació comunitària sobre estabilitat pressupostària, l'Estat espanyol va legislar una Llei Orgànica (Llei

orgànica d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera. 2/2012) que introduïa limitacions sobre despeses i ingressos públics. Aquesta nova regla fiscal, possible gràcies a la reforma exprés de la Constitució de 1978 (2011: article 135), va limitar el dèficit públic de caràcter estructural i el deute públic a Espanya en totes les administracions públiques (CCAA, Ajuntaments) i consolidà un canvi de paradigma, una nova concepció que subordina la comptabilitat nacional i el comptes del sector públic espanyol als marcs i objectius pressupostaris de la Unió Europea (la UE imposa les seves polítiques d'austeritat i atorga a la Comissió Europea la potestat per fixar el dèficit públic màxim que cada Estat pot fer).

En conseqüència, a la pràctica totes les administracions públiques, comunitats autònomes i ajuntaments, van començar a ser controlats pel Ministeri d'Hisenda, una manera molt sibil·lina de recentralització econòmica.

Organització territorial a Catalunya:

La Constitució espanyola i l'Estatut d'Autonomia de Catalunya preveuen l'organització territorial en **4 províncies** (Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona), més la capacitat de Catalunya de dissenyar el seu territori en:

- **Comarques:** ens locals de caràcter territorial formades per l'agrupació de municipis, amb personalitat jurídica pròpia i autonomia per fer polítiques en determinats àmbits. La Llei d'organització comarcal de Catalunya de 1987, modificada el 2003, estableix que cada comarca ha de tenir:
 - **Consell Comarcal:** format per consellers i conselleres elegits entre els regidors i regidores dels diversos municipis de la comarca.
 - **Presidència.**
 - **Competències:** ordenació del territori, sanitat, serveis socials, cultura, esports, ensenyament, medi ambient ...
- **Municipis:** actualment hi ha 946 municipis, amb una clara tendència a la segregació i no pas a la integració. Per sota d'aquests ens locals hi ha les **entitats municipals descentralitzades**, que tot i ser part d'un municipi i dependre'n, constitueixen nuclis separats, regits per una junta de veïns i amb certa autonomia.
- **Vegueries:** l'article 90 de l'Estatut del 2006 defineix la vegueria com *"(...) l'àmbit territorial específic per a l'exercici del govern intermunicipal de cooperació local i té personalitat jurídica pròpia. La vegueria també és la divisió territorial adoptada per la Generalitat per a l'organització territorial dels seus serveis."*

Font: <http://governacio.gencat.cat/%5Ben línia>] [Consulta 18/04/2015]

El Parlament de Catalunya va aprovar el 27 de juliol de 2010 la Llei de vegueries, aquesta llei suposa la substitució de les diputacions provincials pels consells de vegueria, així com la creació d'una organització territorial pròpia en set vegueries. Amb aquesta llei es reconeix i es potencien totes i cadascuna de les realitats existents territorialment a Catalunya, s'apropa el govern i els serveis a la ciutadania, i es fan coincidir els ens supramunicipals amb la descentralització territorial de la Generalitat. La seva administració recau en el Consell de la Vegueria (elegit entre els alcaldes i els regidors).

Funcions:

- Assistència i cooperació jurídica, econòmica i tècnica als municipis (especialment a aquells que tenen menys capacitat econòmica i de gestió).
- Planificar i executar infraestructures generals, obres i equipaments.
- Funcions de recaptació i tributs.
- Funcions de control en matèria de seguretat alimentària, intervenció ambiental i protecció de la legalitat urbanística.
- Totes aquelles delegades per la Generalitat o l'Estat.

4. Les polítiques regionals i de cohesió.

Si bé és veritat que la majoria de les regions que van liderar el desenvolupament a l'etapa postindustrial són les mateixes que concentraven una bona part de l'activitat industrial, també és cert que, actualment, el desenvolupament social, cultural i polític no necessàriament s'identifica en exclusiva amb aquestes zones. Això és a causa de les característiques intrínseques de les noves activitats (mes descentralitzades i deslocalitzades), però sobretot de les polítiques de reequilibri territorial implementades a les darreres dècades.

4.1. Projectes de modernització i d'industrialització.

A partir del segle XVIII a Espanya es van plantejar projectes de modernització que pretenien vertebrar socialment, territorialment i econòmicament el país, però van fracassar unes quantes vegades.

Van ser exemples d'aquests projectes la política d'administració il·lustrada de Carles III a la segona meitat del segle XVIII, o les propostes federalistes i liberals del segle XIX.

Ja al segle XX durant la Segona República hi va haver un altre intent de modernització, amb una aposta clara per reformar l'administració, una solució del debat nacionalista i l'aprovació d'una legislació social adequada a un país modern a partir d'un pacte entre la classe mitjana i la classe obrera. Aquests objectius es van frenar o van fracassar a causa de la Guerra Civil i la dictadura franquista.

A Espanya no hi ha hagut mai veritables polítiques regionals de desenvolupament. A les dècades del 1960 i del 1970 van sorgir algunes iniciatives parcials, entre les quals van destacar els Planas de Desenvolupament. Tenien com a objectiu atreure inversions, especialment de tipus industrials, mitjançant incentius fiscals, fins a les localitats anomenades pols de desenvolupament; la majoria estaven situats a Andalusia, Castella i Lleó, Galícia i Astúries, és a dir, zones escassament industrialitzades. En conjunt, aquests plans van tenir molt poc èxit, perquè les previsions no es van arribar a complir i no van ajudar a reduir les diferències entre regions.

La creació, el 1983, de les Zones d'Urgent Reindustrialització (ZUR) va ser la resposta a la crisi econòmica de la dècada del 1970. Mitjançant les ZUR es pretenia diversificar la producció amb l'objectiu de crear ocupació estable. En aquest cas, encara que la inversió va ser considerable, l'ocupació que van generar els projectes va resultar ser més baixa del que s'havia previst i va quedar molt centrada a Madrid i a Barcelona, de manera que les ZUR van contribuir escassament a reduir l'atur.

4.2. Polítiques regionals i de cohesió.

Les polítiques regionals són el conjunt d'intervencions públiques encaminades a millorar la distribució territorial de l'activitat econòmica, a fomentar el desenvolupament de les regions més endarrerides i a reduir-hi les desigualtats entre elles pel que fa a la renda i a l'ocupació.

Actualment la política regional que du a terme l'Administració General de l'Estat s'aplica per mitjà de diversos instruments. Els més importants, per les característiques i per la dimensió financera, són:

- Els Fons Estructurals Europeus.
- El Fons de Compensació Interterritorial.
- Les ajudes de l'Estat de finalitat regional.
- La Cooperació Local de l'Estat.

La implantació de l'Estat de les Autonomies i l'entrada d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea (1986) són dos factors polítics essencials que permeten entendre la planificació i l'aplicació de plans de polítiques de desenvolupament regional, responsables de l'increment dels nivells de renda i de benestar de regions fins fa poc endarrerides o desconnectades dels processos de desenvolupament.

Aquestes polítiques de desenvolupament s'han concretat en inversions que han prioritzat les infraestructures (autovies i ferrocarrils) i els equipaments bàsics (hospitals i escoles) i també la formació professional i la millora dels sistemes i dels processos de gestió eficient, tant de les empreses privades com de l'Administració pública.

El Fons de Compensació Interterritorial

A l'article 158 de la Constitució espanyola s'hi promou la creació d'aquest Fons, que resulta ser una forma de redistribució solidària de la riquesa entre comunitats autònomes. El Fons s'extreu anualment dels pressupostos de l'Estat per distribuir-lo entre les regions més pobres o deficitàries.

Una comunitat autònoma resulta candidata a rebre una part del Fons en funció d'un càlcul complex que inclou variables com ara el nivell de renda per càpita, les infraestructures i els equipaments, el nombre d'habitants...

Cada comunitat autònoma pot decidir quins aspectes pot potenciar com a política de desenvolupament regional a partir dels ingressos que ha rebut a través del Fons de Compensació Interterritorial.

4.3. Efectes de les polítiques regionals.

Com a resultat de les inversions que ha rebut del Fons de Compensació Interterritorial i dels fons europeus, s'han incrementat els nivells de renda i de l'índex de desenvolupament humà (IDH), exponents de l'augment del nivell de vida i de la superació de situacions d'escàs desenvolupament.

Així és com algunes comunitats autònomes han experimentat un ritme de creixement per damunt de la mitjana espanyola. Tot i això, aquesta circumstància enganya una mica perquè el seu punt de partida era molt baix i es continuen situant lluny de les mitjanes estatals i europees de benestar social i de renda per càpita.

A més, a moltes comunitats autònomes s'han dut a terme esdeveniments promocionals d'ampli abast, com ara exposicions universals, fires internacionals i competicions esportives. Aquests fets han contribuït no sols a mostrar l'emplaçament i la funció de moltes ciutats i regions que abans havien estat en una posició secundària, sinó també a impulsar-ne la renovació de les infraestructures i a projectar noves iniciatives econòmiques.

****Afegir participació ciutadana (treballat a classe).**